

Smíření s Hospodinem

Text: Jon 3:10-4:11

Čtení: Gn 50:15-21

Sbor ČCE Litoměřice, 13. září 2026

[videozáznam](#)

Milé sestry a bratři, kniha Jonáš je zvláštní. Na první pohled spíš připomíná pohádku a také to si z ní člověk nejlépe pamatuje – cestu proroka v břiše velké ryby. Ovšem když se člověk ponoří do textu hlouběji, zjistí, že kniha není realitě našich životů až tak vzdálená. Hlavní hrdina není typický hrdina ani prorok. Namísto toho, aby se vydal naplnit to, k čemu je Hospodinem povolán – utíká. Utíká před svým posláním i Hospodinem. Teprve když je přemožen, když se ocitne naprosto na dně, splní, co slíbil. Jde do města svých nepřátel a ohlásí Ninive Boží poselství o blížící se zkáze.

K ní ovšem nedojde. Ninivanům, kteří se rozhodli k radikální změně, litovali provinění a odvrátili se od špatného jednání, Bůh odpouští. Odpouští, protože je pohnut lítostí. Jonáše ale tato skutečnost netěší. Nejen že ho Hospodinovo odpuštění Ninivanům mrzí – on přímo plane hněvem. Z jeho úhlu pohledu byla jeho prorocká řeč zbytečná. Bůh ve své velkorysosti nakonec udělal naprostý opak – navzdory poselství o zkáze je město zachráněno.

Můžeme v tom vidět Jonáše jako člověka horlícího pro spravedlnost. Jak k tomu přijdou ostatní, když nejhorším lumpům je nakonec umožněno vyváznout bez trestu? Velké hříšné město Ninive, odvěkého nepřítele sužujícího Izrael, Bůh okamžitě omilostní, zatímco Izraelci se přemáhali, snažili se plnit Boží přikázání, a přesto si museli projít celou řadou nesnází v důsledku své neposlušnosti. „Jaká je v tom spravedlnost?“ kypí to v prorokovi. A co víc, Hospodinovým činem je pošlapána i jeho vlastní hrdost. Nejdřív jím byl vyslán, aby ohlásil lidem města zasloužený trest za jejich provinění, a jak teď vypadá on, když se nic neděje? Jeho věrohodnost tím byla naprosto zpochybněna. Jonášův vztek nakonec vrcholí v naprosté depresi. Chce umřít, protože takový život ho nebaví. A tak vyzývá Hospodina, ať si

vezme jeho duši. A ten reaguje otázkou „Je dobře, že tak planeš?“

Chce se mi říct, Hospodine, jaký materiál sis vybral, takový máš. Je přece pochopitelné, že Jonáš má vztek. Takový je jeho temperament. Stejně jako někteří z nás má tendenci se tvrdohlavě vyhýbat svým povinnostem nebo alespoň tomu, co se mu nezdá. Jako někteří z nás má podobně silně vyvinutý smysl pro spravedlnost, a tak není divu, že vidí odpuštění jako nespravedlivé. Také je příliš hrdý na to, aby ze sebe nechal dělat hlupáka před druhými lidmi. A bezpochyby trpí nepřekonatelnou bolestí deprese, která ho stahuje až k myšlenkám na smrt. Až se vnucuje otázka, zda by nebyl místo Jonáše lepší nějaký optimisticky laděný sangvinik? Hospodina by poslechl bez reptání, ve městě by všechno řádně vyřídil, s nadějí by čekal na pozitivní reakci v podobě pokání Ninivanů a ještě by tam plný nadšení založil židovskou církev ctitelů Hospodina. A Hospodin si musí vybrat zrovna Jonáše. Toho nejméně použitelného. Alespoň to tak na první pohled vypadá. Je plný vzdoru, před úkolem se snaží schovat, topí se v depresích a navíc se zdá, že Ninivanům zkázu přeje. Ale ten paradoxně Ninive zachrání.

Připadá mi, že i dnes Hospodin jedná podobně. Vybírá si zdánlivě nevhodné, aby je vyslal do své služby. To mi přijde jako první důležitý bod knihy Jonáš. Všichni jsme jenom lidé, každý s jiným temperamentem a problémy. Nemusíme si hrát na supermany. On s námi počítá, s takovými, jací jsme. A před každého z nás staví jeho vlastní výzvy, se kterými se musí poprat.

Vraťme se nyní k Jonášovu příběhu. Ten nám ukazuje situaci proroka z jiného úhlu pohledu. Jonáš odchází na horu, zabydlí se v přístřešku a pozoruje město. Velkou radost mu udělá rostlina – skočec, kterou tam Hospodin nechal vyrůst kvůli němu, aby se mohl skrýt v jejím stínu. Jenže následující den týž Hospodin nechal červa skočec zničit. A aby toho nebylo málo, vystavil Jonáše žhavému slunci a horkému větru. Za těchto podmínek je pochopitelné, že vysílený depresivní prorok nemá dál chuť k životu. A na Hospodinovu otázku „Je dobře, že pro ten skočec tak planeš?“ odpovídá „Je to dobře. Planu hněvem až k smrti.“

Pokud se na tuto situaci podíváme z Jonášova místa, tak se jeho reakci nemůžeme divit. Za svou námahu získal odměnu – krásnou rostlinu, která mu dělala radost. Dar od Hospodina. Rostlinu, která mu pomáhala vybědnout z jeho deprese. A ten samý Hospodin tuto úžasnou rostlinu nechá vzápětí zničit. To by se z toho jeden zbláznil. Nebo alespoň upadl do vzteku a ještě větší deprese. „Proč mi to ten Hospodin dělá?“ může se oprávněně ptát Jonáš. Ten skočec jsem si zamiloval. Copak jsem nakonec neustoupil a nešel do Ninive? Je to nespravedlivé, aby mne nyní tak trápil. Mám vztek, že bych nejraději umřel.

Mám za to, že podobnou zkušenost má v menší nebo větší míře každý z nás. Neseme si ve svých životech křivdy. Některé můžeme jednoduše přičíst svým selháním či druhým lidem. Ale jsou křivdy, které nejdou tak lehce vysvětlit. Jako by je na nás Hospodin dopustil, a my teď musíme nést jejich důsledky – třeba ohromné finanční závazky, nemoc, narušené vztahy mezi partnery a generacemi, a kdo ví, co nás ještě čeká... A přitom jsme se tak snažili. Je to nespravedlivé, protože jsme si je nezasloužili. A tak je zcela pochopitelné, že když se člověk podívá do svého nitra, může tam najít hněv nad těmito křivdami. Člověk si nemůže úplně poručit, jak má věci prožívat.

Je zajímavé, že zrovna biblická kniha Jonáš se v židovské liturgii čte na svátek Jom kipur – svátek smíření. Nejsvatější svátek, kdy desátého dne po židovském Novém roce pravověrný žid přichází před Hospodina se soupisem svých vin a hříchů a odchází do nového roku s čistým štítem. Chasidští židé si o tomto svátku vyprávějí následující příběh, který ukazuje jiný úhel pohledu.

Na svátek Jom kipur rabi Levi Jicchak z Berdyčeva uviděl v synagoze vzlykajícího muže. Ptal se ho na důvod a muž odpověděl: „Byl jsem zbožný a zámožný a moje manželka byla ctnostná a pohostinná žena. Jednoho dne se všechno zhroutilo: moje žena zemřela, shořel mi dům a já zůstal s holýma rukama a povinností postarat se o šest dětí. A to není všechno. Měl jsem také modlitební knihu, která mi byla velmi drahá. Dobře se z ní četlo, písmena byla velká. Ale také shořela, a já se ani nemohu

modlit, mohu jen plakat.“ Rabi Levi Jicchak mu dal stejnou modlitební knihu a zeptal se ho: „Budeš se modlit?“ „Ano,“ odpověděl ten muž. „A odpustíš Mu teď?“ zeptal se ještě rabi. „Ano,“ odpověděl ten muž a stále ještě plakal. „Dnes je Jom kipur, musím odpustit.“ A rabi Levi Jicchak zvolal: „Slyšíš? On ti odpouští! Ted’ jsi na řadě ty, musíš udělat totéž. Musíš odpustit! I ty musíš odpustit!“

Nad tím příběhem mě napadá, jestli to není cesta. Umět nejen sobě, nejen lidem kolem nás, ale i Hospodinu odpustit. Zvláště, když si připustíme, že někde uvnitř cítíme hořkost a pocity nespravedlnosti. Byť víme, že Hospodin je naprosto spravedlivý, a třeba je to jen naše chyba, že jeho cestám nerozumíme. A to je druhý bod, který si odnáším, že nemáme zapomínat smířit se nejen s lidmi, ale i s Hospodinem.

Příběh Jonáše končí Hospodinovou otázkou: „Tobě je líto skočce, s kterým jsi neměl žádnou práci, jemuž jsi nedal vzrůst; přes noc vyrostl, přes noc zašel. A mně by nemělo být líto Ninive, toho velikého města, v němž je víc než sto dvacet tisíc lidí, kteří nedovedou rozeznat pravici od levice, a v němž je i tolik dobytka?“ Ta otázka nepatří jen Jonášovi, ale i nám. A je to zároveň odpověď – a třetí, poslední bod, který si z Jonáše odnáším. Bůh má soucit se všemi lidmi i se svým stvořením. Jonáš skončil v břiše ryby a byl zachráněn, ačkoli si to nezasloužil. Přesně to samé pak Bůh udělal i s městem, které si to zasloužilo ještě míň. A aby mohl Ninive ušetřit, snese i to, že se jeho vlastní mluvčí pohorší.

Možná se i my cítíme dotčení jako Jonáš. Jenže Hospodinu nejde jenom o nás. A on sám se v Kristu nebál být zostuzený, když šlo o druhé. Kvůli našemu smíření neušetří ani svého jediného Syna. I nás povolává, abychom byli nástroji toho smíření. A to přece stojí za nějaké to nepohodlí. Amen.